

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Papok, tanítók, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjárónak egészévre 6 kor., a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjejzőknek 5 kor. — Egy példány ára 16 fillér. Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

B E T E G H P Á L.

Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ cm.-kint 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillérről közöltetnek. — Bélyegdíj külön 60 fillér. Nyíltér sora 1 kor. Hirdetés és nyíltér díja előre fizetendő.

— Hirdetéseket e lap részére elfogad minden hirdetői iroda. —

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. — Kéziratok nem adatk vissza.

Visszhang a „Vármegyei utóhangok“-ra.*

Mindig tévedésekre szokott vezetni, ha valaki tapasztalatai körébe eső tények vizsgálatánál s ezekből levont következtetéseinek, teljesen a subjectivitás alapjaira helyezkedik s felállított tételeit nem a közismert, a körülmények és viszonyok által szinte önként adott, hanem nagyon is távolról vett indokokkal támogatja.

Igy születnek az impressionista meggyőződések, szemben a kezén fekvő világos és egyszerű jelenségek, combinatív egybevetéséből leiszűrt doctriner meggyőződéssel. Egy ily jelenséget észleltem e lap mult heti számában ugyan e helyen megjelent cikkben. Készletet a — gondolom mindenkinben egyaránt működő igazságérzet, hogy e cikk egyes reflexioi és következtetéseire ugyanazon a helyen megtegyem észrevételeimet.

Nem kétkem, hogy e cikk írójának belső gondolatvilágát hiven tükrözé vissza s így nem cselekvék semmi rosszat, midőn meggyőződésének jóhiszemmel s a közügyek iránti érdeklődéséből kifolyólag nyilvánosan adott kifejezést. De ezzel szemben erősen hiszem azt is, hogy feltevéseit, conclusioit nem osztják azok, kik a megtartott öszi rendes közgyűlésen megjelenve, az ott lefolyt események tanúi voltak, s ha csak ezekről volna szó, tán nem is kellene a dologgal bővebben foglalkoznom. De mert tény az, hogy a bizottsági tagok talán szokatlanul kevés számmal jelentek meg, kell, hogy a dolog valódi képe feltárva legyen a távol voltak előtt is, nehogy a sorokból, vagy talán a cikkirő intentioi ellenére a sorok közt is olvassa, ugy a közgyűlés lefolyását, mint az ebben, mint egyik jelenségben megnyilatkozó helyzetet tévesen ítéljék meg.

Hiszen, ismétlem, kevesen voltak a közgyűlésen, de édes Istenem, miért keressük ennek okát, ép az alispáni választásban?

* Dr. Valentsik Ferenc ügyvéd, vármegyei tisztii főügyész urnak a lapunk mult számában megjelent első cikkelyre vonatkozó ezen észrevételeit szives örömmel közöljük s ezt magunk részéről is készséggel aláírjuk. Szerk.

Nincs ember a vármegyében, ki a közgyűlést megelőzőleg napokkal ne tudta volna, hogy az alispán közfelkiáltással fog megválasztatni, mivel ez állásra egyetlen egy pályázat érkezett. Dr. Gyarmathy Dezső, kit a bizottság egy igen tekintélyes része komoly jelöltként fellejtett, kitől a vármegye felvirágoztatását is méltán remélte, nem hatalmi parancs-szóra s nem is a tulhajtott pressiótöli félelme s a sikertelenségnek ebből származó előérzetében, hanem önként, kényszerítő külső körülmények nélkül, a neki felajánlott jelöltségtől visszalépett.

Visszalépése csak nagyobbá tette őt párt-hívei s gondolom ellenségei előtt is, mert ezzel csak annak adta tanujelét, hogy nem önzérzeli tultengés, nem hiu dicsvágy s nem önérdékének hajhászata, hanem tisztán a vármegyének jól átérezett közérdeke birta rá a jelöltség elfogadására s a midőn látta, hogy az ő személye újra lángra gyújtja az eszmék és elvek nemes harcát, az igazi közérdek elfogulatlan támogatását, a magasabb szárnyalást és a nyugodt munkásságot kizáró személyes gyűlölködés gyehenna lüzét: legyőzte önmagát, hogy hozsannát zengjen velünk, párt-híveivel együtt a sokat zaklatott és szenvedett vármegye békeje és ebből várható felvirágozásának. Párt-hívei tehát nem maradhattak távol a miatt, mert jelöltjük cserben hagyta, sem mert a hatalom (candidálásának mellőzése, vagy más brutális eszközzel) szabad választási joguk gyakorlatában őket megakadályozta.

Dr. Damokos Andor megválasztása nem egy klikk, nem is egy politikai párt, hanem az összes minden árnyalatu, illetékes tényezők közrehatása folytán vált befejezett ténynyé s jelöltségéhez épp a fent említett czél érdekében a Dr. Gyarmathy-párt főemberei is hozzá járultak.

Senkinek tehát duzzogni s emiatt a közélet színteréről visszavonulni nem volt oka, s ha hibát kerestél valaki, ezt legfeljebb önmagában kellett megtalálnia.

Rosszul ismeri a székelv ember természetét,

ki azt hiszi, hogy az őt ért jogsérelem passivitásra kárhóztatja. Ellenkezőleg, mihelyt észreveszi, hogy őseitől átöröklött s szent hagyományként örökölt jogainak bár csak elhomályosítása is szándékoltatik, nem vonul félre duzzogni, mint a tehetetlen kisgyermek, kinek vajás kenyerét a macska elvitte, hanem mint egytest, egylélek sikra száll igazaiért, védelmezi jogait és szabadságát. Jól tudja a nép, hogy a hatalom esetleges tulkapasai, omnipotens hajlamaival szemben, az igazi védelem egy erőteljes, éber közszellem felélesztése és ébren tartása, s épp azért akkor tömörül legjobban, akkor érdeklődik legerősebben a közügyek iránt, a mikor le akarják őt e térről szoritani. Lesújtó kritika volna mindnyájunkra, ha igaznak vallanók mi magunk a cikkben kifejezésre jutó az ongodolatot, hogy otthon gunynyasztunk, mert nem az lett az alispán, kit mi akartunk.

Nem, ilyen feltevést elhinnünk nem lehet és nem szabad!

Erre sem az alispán-választás közismert előzményei, sem a székelv nép legsajátosabb jellemvonása elfogadható indokot nem szolgáltat.

Ne keressük tehát oly távol azt, mit közvetlen közelben megtalálhatunk. Tagadhatja-e valaki, hogy a régebb mult időben is, a közgyűlések másodnapján kongott az ürességtől a nagyterem, ha csak a hivatalnokok s az összes kortes-eszközök igénybevételével összehozott tagok, ugy, ahogy ki nem töltötték.

Nem igaz-e az, hogy ezen gyűlés első napján a bizottsági tagok igen szép és tekintélyes számmal voltak jelen s végül ki vonhatja kétségbe, hogy az épp e napon folyt gazdasági kiállítás épp azokat tartotta távol, kikből az ugynevezett lelkes gárda kiltelt.

Nem az alispán-választásban tehát, hanem a gyűlés másnapra való halasztása és a gazdasági kiállításban kell keresnünk azt az okot, mely miatt a bizottsági közgyűlés, valami nagy látogatottságnak nem örvendett.

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGYÁJA.

A tanuló-ifjúság részére rendezett szinelőadás alkalmából elmondott beszéd.

(A „Székelv-Udvarhely“ eredeti tárgyaja.)

Kedves növendékek!

Önök bizonyára már mindnyájan tapasztalták, hogy a midőn mezőn, erdőn bolyongva egy kristálytiszta forrásra bukkantak s abból merítették, ez az ital oly felvillanyozólag hatott életerejükre, oly kellemes érzést keltő s üdítő volt, sokkal üdítőbb, mint az az ital, melynek csak közvetítés révén jutnak élvezetébe. Miért? mert közvetlenül merítették belőle s mert hamisítatlan mivoltában élvezhették. Vagy pedig tarka réten járálva, egy szép virágot találtak. Szimpompája magára vonta figyelmüket; leszakították, megszemlélték; érdeklődtek iránta; gyönyörködtek, bájában, illatában, nevében, természetét, fejlődését tudakolták és alkatát, egész képét emlékezetükbe vették. Vajon miért? csupán az okból, mert nem elvont magyarázatok révén, nem könyvből és nem rajz után ismerték meg, hanem saját szemükkel látták, közvetlen érdeklődésük tárgyát képezte, elméjük erejével, érzésük melegével karolták fel azt.

E hasonlattal kívántam élni, hogy az ifjúság részére rendezendő előadások eszméjének életre valósgát, létjogosultságát bebizonyítsam. A közvetlenség és a szemléltetés becsének méltatása érlelte az eszmét. Czélünk az, hogy itt szemük előtt peregjen le egy-egy kiválóbb szindarab cselekvénye; érezzék közvetlenül a költő geniusának megnyilatkozását, lássák a műben rejlő drámai élet lüktetését, az erény diadalát, a bűn bukását, tapasztalják a művészebb formában jelentkező eleven szó erejét; nyerjenek szárnyat gondolataik, hogy egy szebb, ideálisabb világot varazsoljanak lelkük elé, a mely világnak tiszta légkörében nemesebb az érzés, finomabb az élvezet, edesebb az öröm. Mily jól esik ily eszményibb világ verőfénye, a hol azt keressük, a mi s ép, a mi fenkölt!

E kitérés után térek tulajdonképeni feladatomra, arra, hogy főbb vonásokban azt a kort varazsoljam, a

melyben Csiky Gergely költői egyénisége kidomborodott s röviden méltassam működésének egy körét, mint tartalmát és jellegét. A dráma mint a költészet legerettebb gyümölcse, csak ott fejlődik, a hol egyik élénlen pezsgő társadalmi élet a különféle törekvések változatoságát mutatja, problémák gazdagságát veti felszínre, a hol a kor m-lyében új meg új eszmék forrongva kialakulásukat várják; egyszóval, a hol a társadalom gazdag tartalmat szolgáltat és ezzel kapcsolatosan egy viruló irodalom a művészi kivétel különböző formaiba önti e tartalmat. E két tényezőnek a társadalomnak és irodalomnak, közönségnek és szindarab harmonikus egymásra hatása és a nemzeti szellemben való gyökerezése képezi a dráma fejlődésének feltételét; a mult század végéig nincs színészetünk. Hiányzik egy a társadalomnak, mint az irodalomnak közép pontja. Költőink muzsája egy idegen szellem emlőin táplálkozva, idegen mintákat utánoznak, a multon merengnek, a nemzet mult nagyságáról zengenek egy jövendőbeli nagy nemzetnek.

Az eltérő irányok ingadozásainak köréből csakhamar kibontakoznak a magyar társadalmi élet rajzának kezdetei. Kisfaludy Károly egészséges ösztönrel ez ösvényen lép föl mint uttörő és lép elő. Örökségét Szigeti Ede veszi át és ő az, a ki ugy a forradalom előtt, mint a forradalom után a műsor legbiztosabb támassza. Ő teremté meg a sajátos viszonyainkból alakuló új műfajt, a magyar népszínművet, mint az egyetlen tisztán magyar életnek drámai képét. Kidültével a kiltözött zászlo nagyobb része Csiky Gergely kezébe megyen át. Csiky fellelése összeesik a nemzet új korszakával. Új igazgató, új színész nemzedék és új közönség, új írók vártak. Új író, egy nagy vonzerő hiányzott. Ez Csiky személyében lükt fel. 1842 ben született Pankotán Aradmegyében, gimnásiumi tanulmányait Aradon végezte, 1859-ben a Csanád egyházmegye temesvári seminariumába lépett, a honnan a pesti központi neveldebe küldték. 1834-ben iktatónak került a temesvári püspöki hivatalba, majd mint tanár működött Temesvárt. 1878-ban püspöki engedéllyel a fővárosba költözött s minden idejét az irodalomnak szentelte. 1879-ben a Kisfaludy-Társaság r. tagjává, később másodtitkárává lett s ugyanazon év május havában az

Akadémia levelező tagjainak sorába választott. Összeütközésbe kerülvén papi kötelességével, nehéz lelki küzdelmet vívott. 1880-ban kilépett az egyházi rendből. 1881-ben áttért az ág. ev. vallásra és elvette Bakody Tivadar orvos-tanár leányát Amandát.

Halála 1891. nov. 19-én következett be, a magyar drámaíráis nagy veszteségére. Kezdetben bizonytalanul kereste az erős egyéniségének megfelelő utat, többször változtatva stílt és irányt. Eleinte a romantikus írók táborában állott, de csakhamar felismerte hogy a kor szelleme más drámaírodalmi irányt sürget. Csiky maga így jellemezte irányváltásait: a közönség mindennap mást követelt tőlem: »ma kenyeret, holnap piskótát.« Végre merész és találó módon szíre hozván a modern magyar életet, erős lendületet adott a magyar szindarabnak.

Kiváló szerepet játszott culturánk egy fejlődési stádiumában és méltán érdemli meg az elismerés koszoruját, az utókor halájanak feltétlen adóját. Működése 16 évre terjed, elnyert 12 díjat, egy csomó jeles külföldi művet és szindarabot ültetett át, irt regényeket, beszélyeket és 31 szindarabot gazdagította a színházak játékkönyvét. Teremtő ereje örökre forrongásban volt. Nevezetesebb művei, ugy polgári, mint történeti drámái, tragoediái, vígjátékai, bohózatai, fővárosi életképei stb. a következők: »Jóslat, Ellenállhatatlan, Bizalmatlan stb. 1880-ban jelentek meg a Proletárok. Ezen legelső igazi erőteljes magyar társadalmi színműveinknek egészséges realismus festései mély hatást tettek. Ettől kezdve egymást követték: Stomfay család, Bozóthy Mária, Czifra nyomorúság, Mukányi, Örök törvény, Sötét pont, Cecil házassága, Jó Fülöp, Nagytermett, Buborékok, Nagymama, Két szerelem stb.

Rendkívüli megfigyelő képességgel és érzéssel bírt a társadalmi jelenségek iránt s a költő azon divinitójával, mely egy vonásból meg tud egy alakot alkotni, egy jelenségből egy állapotra következtetni. Azt szokta mondogatni: »ha egy lópatkó nyomát látom a homokban, elég az nekem, hogy a ló lábát s a láb után az egész lovat elképzelhessem.«

A mai előadásra kiltözött darabnak, a »Czifra nyomorúság«-nak a tartalma a következő: Murok ügyvéd Sodroékhoz jön, hogy az egykor vidéken naivaiként

egyét. A föntartás kötelessége a tanítók vállaira fog nehezíteni, de azt hisszük, hogy örömmel fognak annak megfelelni, mikor régi, hű ohajtásuknak ilyen gyors és szép megvalósulását látják beteljesedni.

IRODALOM.

A Franklin-Társulat kiadásai. Egyszerre öt könyvet is bocsátott a közönség közé a Franklin-Társulat. Közte bizonynyal a legjelentősebb Baksay Sándor munkája: Dáma, a melyet a szerző történelmi körképnek nevez. A könyvet Kinnach László illusztrálta. Ára 1 frt 60 kr. A Történelmi könyvtárnak két kötetet jelent meg, mind a kettő Gaál Mózes-től való. Az egyik Petőfi Sándorról, a másik Cortez Hernando mexikói hódító utjáról szól. Egy-egy kötet ára 40 kr. K. Nagy Sándor munkája: Ubaigazítás minden hajban a mindennapi életben előforduló összes törvények és rendeletek nyomán. Ára 50 kr. K. Nagy Sándor másik munkája: A büntető hatáskör és illetékeség a legújabb törvények nyomán. Ára szintén 50 kr. Vértési Arnold regénye: Kadocsa Ákos, a melyhez Neogrady Antal készített rajzokat. Ára 1 frt. A könyvek a Székely-Udvarhely kiadóhivatala utján megkaphatók.

Az alexandriai korbeli irodalmat tárgyalja igen szépen és élénken a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 41. füzeté. A tizenkét kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyet. tanár, a görögökről szóló kötet szerzője dr Gyomlay Gyula akadémikus. Egy-egy kötet ára díszes felbőrkötésben 8 frt; füzetenként is kapható 30 kr-ával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóhivatalnál (Révai Testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-ut. 18.) s a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala (Betegh Pál könyvkereskedése) utján.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk olvasó-közönségéhez.

(Sp.) Lapunk, mely mindig szöszölője, támogatója volt minden hazafias mozgalomnak, minden oly ügynek, a mely a humanitást tüzte ki zászlójára: nem zárkóztatik el ama mozgalomtól sem, a mely mondhatjuk most már országszerte, a tudóbajosok szanatóriuma ügyében megindult.

Egyben humanus és hazafiasnak is mondhatjuk e mozgalom. Humanusnak, a mennyiben azon szegény tudóbajosok ápolásáról, gyógyításáról van szó, azoknak kell segítő kezünket nyújtunk, a kik különben menthetlenül áldozatul esnének e sorvasztó betegségnek. Hazafiasnak is mondhatjuk, mert ismerjük a romboló hatást, a melyet e betegség különben szívós, életerős fajunkba végrez visz: épen azt az elemet támadja meg nemzetünknek, a mely már koránál fogva is a legmunkabíróbb, a mely akár mint a szellemi élet munkása, akár pedig mint a kézimunka embere életerejével, eszével a legdusabban kamatozó tőkéje fajunknak.

E baj mondom egyre szedi áldozatait nemcsak az Alföld rónáin, de pusztít ez Erdélynek különben kitűnő climával, kristálytisza vízzel megáldott bérézei között is.

Olybá tekinthetjük e bajt, mint a lassan pusztító szűt, mely ha egyszer befészkel, — segítő kéz nélkül — a százados tölgyet is észrevétlenül pusztítja el. Testi erő, ha a bajnak idején elejét nem vesszük, itt nem segít.

Annai a tudóbajosok száma manapság, oly észrevétlenül sorvasztja el a legegészségesebbnek látszó embereket is, hogy embertársainkkal való érintkezéseinkben, a melyet ügyes-bajos életünk oly gyakorivá tesz, — azt sem tudjuk, melyik percében támadja meg ragályos voltánál fogva testszervezetünket, vagy melyik percében hurezolja be e bajt virágzó családi életünkbe, hogy aztán szeretteinknek folytonosan hervadó élete kimondhatatlan aggodalommal, szavaddal töltse el szívünket — lelünk. Sirig kísér a bánatunk, vigasztalhatatlan a szívdön, midőn látjuk, hogy most gyermekeinknek szerető édes anyját, vagy kenyerkeresőjét, majd pályája kezdetén álló gyermekünket: életünknek reményét, boldogságát viszi sírba e kör.

Innen aztán már saját „én”-ünk érdeke, családunk szeretete is elengedhetetlen kötelességünké teszi, hogy legyünk mindnyájan apostolaink e szent ügynek, a míg egyfelől gyámolítani, segíteni óhajtja a tudóbajban sínylő embertársainkat; másfelől utját óhajtja állani a tudóbajosok gyógyításával azon rettenetes kör terjedésének, a mely hazánkban — sajnos hazánk ily szomorú közegészségügyi viszonyainak — valóságos pestis módra rombol, pusztít, a mennyiben évenként több mint 60 ezer embert visz a sírba.

Midőn ismétellen kifejezzük azon meggyőződésünk, hogy lapunk t. olvasó-közönsége humanusan érező szíve e szent ügyet is segíti diadalra juttatni, jelen tiszteletteljes felhívásunkkal a gyűjtést mi is megindítjuk s a szerkesztőségünkhez ezen nemes célra jutattott összeget készpénzzel, hazafias örömmel juttatjuk illetékes helyre.

— **Képviselői beszámoló.** Dr Daniel Gábor, vármegyei oláhfalvi választókerületének országgyűlési illusztris képviselője, a képviselőház alelnöke folyó hó 16-án, a kerület székhelyén, Szentegyház-Oláhfaluban beszámoló tartott választói előtt. Szokatlan nagyszámban voltak jelen a választók s általános figyelem közt hallgatták meg szerettelt képviselőjük magas színvonalon álló szónoklatát, melyet többször zajos és lelkes éljezések szakítottak meg. A nagy megnyugvással fogadott beszámoló után társas összejövetel volt, hol a többek között Széll Kálmán magyar miniszterelnököt, Hollaky Arthur főispánt, Gróf Haller János volt főispánt, id. Daniel Gábor nyug. főispánt és Dr Daniel Gábor képviselő kedves feleségét és családját éltették s egészségükre üritettek poharat szünni nem akart lelkes éljezések között. A felköszöntések alkalmából a legtöbbet táviratilag is üdvözölték a választók.

— **Lőrinczy Erzsike,** a Romvári színtársulatának kedves egyéniségű, kiváló tagja, kit közönségünk annyiszor kitüntetett rokonszenvével: esztörtökön, e hó 26-án tartandó jutalomjátékú „Kossuth Lajos élettörténete” kerül színpadra. Felhívjuk műpártoló közönségünk figyelmét ezen előadásra annál is inkább, mivel — mint értesülünk — Lőrinczy k. a. egyik legsikerültebb szerepét választotta, hogy egy igazán élvezetes estét nyújtson közönségünknek.

— **Megbízható forrásból** és sajnálattal értesültünk arról, hogy vármegyei érdemes volt főispánja Hallerkeői Gróf Haller János ur az udvarhelyvármegyei és városi szabadelvű-pártból kilépését folyó hó 5-éről a pártelnökehez intézett levelében bejelentette.

— **Meghívó.** Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye székelyudvarhelyi fiókköre Parajdon, folyó évi október hó 30-án d. e. 9 órákor papi értekezletet tart, melyre a l. tagtársakat és az érdeklődőket van szerencsém tisztelettel meghívni. Az értekezlettel kapcsolatban, d. e. 10 órákor isteni tisztelet lesz, mely alkalommal imát mond Menyhárt András esperes, egyházi beszédet Bíró Áron f. boldogasszonyfalvi lelkes. D. u. 3 órára a sobánya meglátogatása van kitűzve; 7 órákor pedig táncszal egybekötött estély rendeztetik a „Ref. papi árvák szeretet háza” javára. A vendégek elszállásolásáról gondoskodunk, de a kik erre igényt tartanak, szíveskedjenek e hó 28-ig alulírottat értesíteni. Kivánatos, hogy a távolabbról jövő tagtársak már 29-én estére megérkezzenek. Alsó-Sófalva, 1899. október 18. Péter Károly, értekezlet elnök.

— **Színházi műsor.** A jövőheti műsor következő: Ma (vasárnap) délután 4 órákor Peleskei nótárius, este Gyimesi vadvirág. Hétfőn színet. Kedden: Halókoesik ellenőre. Szerdán: Lili. Csütörtökön Lőrinczy Erzsike jutalomjátékú: Kossuth Lajos élettörténete. Pénteken (kizárólag a tanuló-ijuság részére): Piros bugyellaris. Szombaton (e hó 28-án) Honthy háza. Vasárnap (29-én) délután 4 órákor Nani és este Leszámolás.

— **A székelyföldi nyugdíjgyesület.** A székelységet is közelről érdeklő nagyjelentőségű határozatot hozott az október hó 14. és 15-én Kolozsvárt megtartott V-ik országos ipartestületi gyűlés. Napirendre lévén tűzve az iparosok nyugdíjügye, ezen kérdésnek Edvi Illés László aradi- és Sz. Szakás Péter marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarai titkárok által történt alapos fejtegetése után, — akik ezen ügyvel már hosszabb idő óta foglalkoznak — egyhangú lelkesedéssel hozott a következő határozat: „A hazai ipartestületek V. országos értekezlete kimondja, miszerint az iparosok rokkantságai és nyugdíjállításának rendezését a legfontosabb társadalmi feladatok egyikének tekinti és az 1893-ban Miskolcson és 1886-ban Budapesten tartott országos értekezletek határozatai alapján sürgősen szükségesnek tartja az iparosok rokkantságai és nyugdíj-egyesületének önkéntes belépés alapján létesítését akkép, hogy a szervezkedés kamarai kerületenként történjen s az egyes kerületi egyesületek országos szövetségbe lépjenek. E célból utasítja az országos gyűlést a központi bizottságot, hogy az aradi és a marosvásárhelyi kamarai kerületek iparosai által megalakított nyugdíj-egyleteknek már felterjesztett alapszabályaira a kormány jóváhagyását minél előbb eszközölje ki, — ezen jóváhagyandó alapszabályokat az ipartestületeknek sürgősen küldje meg, azok alapján a kerületi nyugdíj-egyesületek megalakítását minden erejével segítse elő s azok szövetségi kötelekét alkossa meg”.

— **A tanuló-ijuság művelése városunkban.** A helybeli tanári kör ismét egy derék és a tanuló-ijuságra nézve megbecsülhetetlen munkálkodásának adta fényes tanujelét. Csak az imént tervezett szép és nemes irányu törekvésének már érvényt szerzett. A jelenleg városunkban működő Romvári színtársulata — a tanári körnek korábban ismertett intenciói értelmében — kizárólag a tanuló-ijuság számára e hó 20-án előadta Csiky Gergely „Czifra nyomoruság” cz. nagyhatalú színművét. Az előadás kezdete előtt Nosz Gusztáv kir. főreáliskolai tanár a tanuló-ijuság értelméhez viszonyított, mely hatást kellett felolvasásában ismertette a színelőadások célját és nagy horderejét s választáson méltatta Csiky Gergelyt s a kort, melyben élt. Az érdekes és tanulságos felolvasást lapunk mai számának tereza rovatában közöljük s hogy a derék tanári kör ez irányu működéséhez s a felolvasó céljához mi is hozzá járulhassunk, a Székely-Udvarhely ezen számából 200 példányt a tanuló-között leendő kiosztás céljából a tanári körnek teljesen ingyen rendelkezésére bocsájtottunk. Az előadásban az állami felső-leányiskola 50, a kir. főreáliskola, róm. kath. főgymnasium, ev. ref. kollegium és az állami kő- és agyagipari szakiskola mintegy 280 növendékkel voltak képviselve, körülbelül 25 tanár felügyelet mellett. Tehát 330 növendéknek sikerült Csiky Gergely remek alkotásában gyönyörködhetni. Közvetlenebb és melyebb hatása képet nyervén az irodalom tanuláshoz s annak alaposabb megértéséhez. Mint értesülünk — még lesznek hasonló előadások a tanuló-ijuság részére. A Romvári színtársulata ártérven az előadás fontosságát, a legnagyobb odaadással igyekezett megoldani a reá bízott nemes feladatot s nem hiába, mert az elért siker felett a tanári kar megelégedését kiérdemelte. Minden egyes szereplő kitűnően játszott. Mondanunk sem kell talán, hogy a lelkes és hálás tanuló-ijuság sem fukarkodott a tapsolásban. Minden felvonás után zajos ovációkban részesítette a szereplőket. Szóval az egész előadás egy igen jölös benyomást gyakorolt a szemlélőre, mert hisz a jövő emberei élvezve, tanultak. Felvonások között Sándorka zenekarának kellett volna játszani, de ez elmaradt.

— **Közsegi és körjegyzők közgyűlése.** Pestvármegyei közgyűlési termében f. hó 15-én tartotta meg a magyarországi közsegi és körjegyzők országos központi egyetemes rendes évi közgyűlését. Nagy számban jelent meg erre az alkalomra Magyarország jegyzői kara, úgy, hogy a vármegye díszes nagyterme az utolsó helyig megtelt. 45 megyei egyet 58 közül képviselve. Csúpan még négy vármegyei nincsenek a körjegyzőségek szervezve. Délelőtt 10 órákor nyitotta meg a gyűlést Kuncze Imre egyet elnök. Örömmel jelenti, hogy ő felsége megengedte, hogy az egyet által létesítendő árvaház „Erzsébet királyné országos körjegyzői árvaház” nevet viselhesse. A közgyűlés állva hallgatta végig ő felsége legmagasabb elhatározását. Konstatálja, hogy immár 40000 frtra gyűlt az összeg, a mit az árvaház alapítására szánnak. Hosszabb vita indult meg most arra vonatkozólag, hogy hol kezeljék az árvaház alapot. Miután eddig minden alapítványt és adományt külön ezim alatt kezeltek, egyszerűbb kezelést végett elfogadják a választmány javaslatát, hogy az egész alapot egy név alatt kezeljék.

Kívánják, hogy az állami adók beszedését vegyék el a jegyzőtől, mert ők nem hivatalnokai az államnak. Nagy keretben tárgyalták ezután az elnökségnek a közigazgatás rendezése tárgyában szerkesztett emlékirat tervezetét. A választmány felirati tervezetét szótöbbséggel elfogadták. Nagy lelkesedést keltett Hegedüs István torontálmezei anyakönyvi felügyelőnek beszéde, hogy tegyék össze filléreiket a jegyzők és állítsák fel a már 10 éve óta vajdó árvaházat, ő a maga részéről 100 frtot felajánl. Hegedüsnek jegyzőkönvilleg fejezte ki elismerését a közgyűlés. A közgyűlés a tárgysorozat több próbb pontját tárgyalta ezután, a mikben az elnökség javaslatát mind-egyikben elfogadták. A közgyűlés délután két órákor véget ért.

— **A szakiskola ifjusága** szeretve tisztelt igazgatóját, Hargita Nándort folyó hó 18-án este, névnapjának előestéjén az intézet rajztermében szépen sikerült ünneppélylert lepte meg. Az ünneppély után a tantszűlet járult az intézet igazgatója elé, a melynek nevében Spaller József tanár köszöntötte föl a derék igazgatót, a jó kartársat, kívánva, hogy a collegialis egyetértés, a kartársi szeretet ezután is teremjen minél áldásosabb gyümölcsöket ezen szép célu intézet életében. Az igazgató a szíves megemlékezést meghatóltan köszönte meg.

— **Kis-Galambfalváról** esik szó e néhány sorban. E hó 5-én volt az érdemleges tárgyalás a község javának tagosítása ügyében. Szóba kerültek egyes hiányok s ezek közt a gazdasági ismétő iskola mellé beállítandó kert-helyiség; valamint az iskolágyermeknek számának szaporodásával szükségessé vált népiskola és a kegyelet folytonos megsértése nélkül már nem használható temető-kert létesítése. Az iskolakert helyisége hosszabb tárgyalás után elintéztést nyert, a mennyiben sikerült a község fekvőségéből — közvetlen a község mellett — egy kataszteri hold területet kijelölni. Azonban a más szükségletekre, a szegénység miatt hely nem mutatkozott. Fájó aggodalom és mély hallgatás szállta meg a közönséget: „A lelkek készek valának, de a testek erőtlenek!” Ezt látva a kis község valódi Nemtője, mint védő-angyal emelkedett fel a helyéről s törte meg a esendet özvegy Miklósi Károlyné Felszegi Károlina asszony és az egész közönséget mélyen megható hangon szóla eképen: „En a leendő állami iskola helyiségű felajánlom a közönségnek a papi lakkal szemben levő kettős telkemet és egy új temető-helyül az egyház községnek: két kat. hold területet saját fekvőségemből levonandólag, egészen ingyen ott, hol ebben megállapodni célszerűnek látja az egyházközség.” A nagylelkű kettős adomány becsértéke az 1200—1300 forintot jóval felülmúlja s fölöslegessé tesz minden hosszabb tárgyalást, mivel önmagán hordja a soha el nem múló dícséretet.

— **Emléket az agyagfalvi réten.** Az agyagfalvi emlékek-alap javára adakoztak Csiszer Károly 677. sz. gyűjtő-íven 1 frt. ifj. Florián Kristóf, Farczádi K. Lajos és Gyertyánfy Gábor urak együttesen 2 frt 50 krt. Nagy Sándor 1173. sz. gyűjtőíven 1 frt, összesen 4 frt 50 krt. Ezt hozzá adva a már begyűjt 917 frt 73 krhoz, az alap összege tesz 922 frt 23 krt. Fogadják a nemesszűvű adakozók hazafias adományaikért a végrehajtó bizottság hálás köszönetét. Sz. Udvarhely, 1899. október hó 21. Ferenczy János végreh. biz. pénztárnok.

— **Új gyár.** Belák István himeves budapesti kávé és tea kivitelű üzlet-tulajdonos egy új kávé-raktárt és fűgékágyárt épített tőkölí birtokán a Csepel szigetén.

KÖZGAZDASÁG.

A vármegyei Gazdasági Egyesület az érdekelte közönség tudomására hozza, hogy a mezei egereket és patkányokat kipusztító fertőző anyag Solymossy János székelyudvarhelyi gyógyszerárba megérkezett s üveg-esővenként egereket kipusztítására 65 kr-ért és patkányokra 1 frt 65 kr-ért már most kapható. Az egyesület kéri a közönséget, hogy a fertőző anyaggal elerendő eredményről az egyet titkárát értesíteni szíveskedjék. — Együttal elismerésünket nyilvánítjuk a magunk részéről Solymossy gyógyszerésznek, ki a gazdaközönség érdekében — minden haszon nélkül, tisztán önköltségén bocsátja rendelkezésre a fertőző anyagot.

HIVATALOS RÉSZ.

Udvarhelyvármegye főispánja. 209—899 sz. Pályázati hirdetmény. A kormányzatomra bízott Udvarhelyvármegyében a homoródokládi járási állatorvosi állás lemondás folytán megüresedvén, arra ezenem pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen Homoród-Okládi székhelylert rendszeresített állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 1. §-a, illetve az 1888. évi VII. t. cz. 133. §-ának szem előtt tartásával felszerelt pályázati kéresőket hozzám 1900. év április 1-éig adják be. Ezen állás javadalmazása évi 532 frt 50 kr fizetés és 100 frt utátalány. Székely-Udvarhely, 1899. október hó 3-án. Hollaki Arthur s. k., főispán.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 1895—899. alisp. sz. Valamennyi közsegi előljárósnak. Azonnali közhírreléttel végett értesitem, hogy a román minisztertanács folyó évi szeptember hó 23-án kelt határozatának, a szarvasmarháknak és ezek nyeversterméneinek Magyarországból Romániába való bevitelét megtiltott. Székely-Udvarhelyen, 1899. évi október 12-én. Damokos Andor, alispán.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 1900—1899. alisp. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi közsegi előljárósnak. Közhírreléttel végett értesitem, hogy Ülke, Kecset-Kisfalud és Szentkirály községekben a ragadós száj- és körömfájás; Kisküküllővármegyében Felső-Bajom községben a sertésvész felépett s e községekre a vonatkozó zárlat elrendellett. Továbbá Mátisfalva, Muzsna községekben a bivalvész; Új-Székely községben a sertésvész; Szent-Erzsébet, Siklód, Kis-Kede és Tarsasfalva községek sertésállományai-ban a sertésorbánész; Csikvármegyében Gyergyó-Ditrő, Gy. Alfalu, Gy. Szárhegy és Gyergyó-Szt-Miklós községekben a ragadós száj- és körömfájás; Kis-Küküllővármegyében Kis-Szent-László és Bogács községekben pedig a sertésvész megszűnven, ezen községek a zárlat alól feloldattak. Székely-Udvarhely, 1899. október hó 15-én. Alispán helyett: Gróf Lázár, főjegyző.

A közhasznu erdélyi **Képes Naptár** az 1900. évre (ára 30 kr) a »Székely-Udvarhely» kiadóhivatalában már kapható.

HIRDETÉSEK.

Minden héten újdonságok!

Képes
Levelező-lapok
Mintegy 500 féle

művészies kivitelben

„Székely-Udvarhely“

kiadóhivatalában

(Betegh Pál könyvkereskedése,
Kossuth-utca) kaphatók.

Minden héten újdonságok!

A legélénkebb
forgalmi helyen

egy kitűnő bolthelyiség emeleti lakással együtt, esetleg lakás nélkül is, Székely-Udvarhelyt, a piacon 1900. évi április 24-ikétől kiadó. Bővebb értesítés nyerhető özv. Csépi Istvánné tulajdonostól.

Egy belső telek

négy szobából álló emeleti lakrészszel, az alsó részben két konyhának berendezett szobával és két száraz pinczével s több lakáshoz szükséges mellék épületekkel, kitűnő ivóvízű kútjal Szombatfalva városrészben a felső út-utczában — eladó. A feltételek Barabás Péter tulajdonosnál ugyanott megtudhatók.

Udvarhelyi járás főszolgabírójától.

Sz. 14.049—899.
szb.

Faeadási hirdetmény.

Udvarhelyvármegyében Árvátfalva II. határterésében fekvő és a patakfalvi közbirtokosság tulajdonát képező 1544. k. hold erdőnek mintegy 1806. m² luczfenyő-fürész anyag és 127. m² luczfenyő épületi fakészlete folyó évi október hó 25-én d. n. 2 órákor Patakfalva község házában nyilvános szóbeli és zárt írásbeli árverésen el fog adatni. Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Kikiáltási ár 2810 forint 60 kr, minék 10 százaléka bánatpénz.

Árverési feltételek a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál és az alórt főszolgabírónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székely-Udvarhelyt, 1899. október 16-án.

Dr Demeter Lőrincz,
főszolgabíró.

Iskolai hegedűk

3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 és 10 forintért teljesen felszerelve kaphatók, valamint az összes iskolai és zenekari hangszerek, ugyintén harmonikumok és zongorák a legjutányosabb áron megrendelhetők a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajz-szer kereskedése) Székely-Udvarhelyt.

910. szám.

folyó 1899. vh.

Árverési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhírré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. járásbíróságnak V. 465/2—899. polg. számú végzése által Udvarhelymegyei takarékpénztárnak képviselve Dr Nagy Sámuel ügyvéd által, farkaslaki Miklós Mózes, Tamás Sándor, Nagy Péter és Kovács Antal ellen 110 forint tőke s járulékaivel vetelt ügyben, alpereseknél Farkaslaka községben összesen 521 forint becsült következő javai, u. m.: két barna hámos ló egyik paripa másik kancza, hat szekér széna a csűr odrában, két jármos ökör fehér szőrűek és szarvuak, három szekér sarju a csűr odrában, egy vasas kerekű hordó löszekér és még 6-tól 10 tétel alatti ingók Farkaslakán rendre alperesek házában 1899. november 8-án, délelőtt 9 órákor nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendő, esetleg a becsáron alul is a többet ígérőknek el fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhívatnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverezés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyújtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolva, egyedül a vételár fölöslegére fognak utasíttatni.

Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.
Sz.-Udvarhelyt, 1899. október hó 16-án.

Biró Sándor s. k.,
kir. végrehajtó.

Sz. 4287—1898.

tlkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oklándi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajtónak Jakab Gyula székelyudvarhelyi lakos végrehajtást szenvedő elleni 4000 forint tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék oklándi kir. járásbíróság területén levő az oklándi 182. sz. tjkben A + 1. rendsz. 422—433 hr. számú szántóra 116 frt, 2. 448., 449a., 449b. hr. számú belsőre 732 frt, 3. rendsz. 446., 449., 470b., 471a., 471b., 470—498. hr. számú ingatlanokra 1320 frt, 4. rendsz. 619., 620 hr. számú szántóra 18 frt, 5. rendsz. 636., 637. hr. számú szántóra 14 frt, 7. rendsz. 892. hr. számú kaszálóra 6 frt, 10. rendsz. 1713. hr. számú kaszálóra 5 frt, 11. rendsz. 2180., 2181. hr. számú kaszálóra 26 frt, 12. rendsz. 2243 hr. számú kaszálóra 5 frt, 17. rendsz. 2631 hr. számú kaszálóra 12 frt, 20. rendsz. 2886. hr. számú szántóra 34 frt, 21. rendsz. 3214. hr. számú szántóra 5 frt, 23. rendsz. 3368. hr. számú szántóra 1 frt, 24. rendsz. 3427., 3428. hr. számú szántóra 36 frt, 25. rendsz. 3436., 3437. hr. számú szántóra 22 frt, 27. rendsz. 3844. hr. számú szántóra 50 frt, 28. rendsz. 5122. hr. számú kaszálóra 1 frt, 29. r. sz. 5156 hr. számú kaszálóra 5 frt, 30. rendsz. 5198. hr. számú kaszálóra 1 frt, 31. rendsz. 5330., 5331 hr. számú szántóra 5 frt, 32. rendsz. 5756. hr. sz. szántóra 23 frt, 33. rendsz. 5807. hr. sz. szántóra 3 frt, 34. rendsz. 6036. hr. számú szántóra 6 frt, 35. rendsz. 6106 hr. sz. szántóra 2 frt, 36. rendsz. 6120 hr. számú kaszálóra 6 frt, 37. rendsz. 470% hr. számú kaszálóra továbbá a 419 sz. tjkben A + 470% hr. sz. ingatlanra 25 frtba ezenel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1899 évi november 25-ik napján d. e. 9 órákor alórt telekkönyvi hatóság helyiségébe megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnal előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átiszolgáltatni.

A kir. járásbíróság mint tlkvi hatóságtól.
Oklánd, 1899. szeptember 12-én.

Koncz Károly,
kir. albiró.

Sz. 16171—899.

Szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykeresztúri járás Etéd községe székhelyvel lemondás folytán a körorvosi állás megüresedvén, annak betöltésére pályázatot hirdetek.

A körhöz 10250 lelket számláló következő községek tartoznak: Etéd, Kőröspatak, Böződ, B.-Ujfalu, Siklód, Szolokma, Küsmőd, Martonos, Enlaka, Tordátfalva, Taresafalva, Csehétfalva és Firtos-Váralya.

- Javadalmazása: 1. 500 forint rendes fizetés.
2. 180 forint havi körutak fuvardíja.
3. Etéd községében esetenként 50 kr. halottkémleési díj ugyanott.
4. Marhavágatás alkalmával vágóbiztosí díj.
5. Jogositva van beteglátogatások alkalmával házában 30 kr, házán kívül 40 krajczár díj szedésre, azon kívül a székhelyen kívül 1 forint 50 kr napi díja jár, éjjel ennek kétszerese számítható.
6. Hivatalos kiküldések alkalmával a természeti fuvar vagy km.-ként 13 krt követelhet.

A körorvos kötelességeit az 1876. évi XIV. t.-cz. 145. §-a írja elő és ahhoz alkalmazkodni tartozik.

Ezek után felhívatnak a pályázni kívánók, hogy folyamodványaikat hiteles okmányokkal felszerelve az alólirothoz f. évi november hó 1-éig okvetlenül adják be, mert ellenkezőleg folyamodványaik figyelembe vétetni nem fognak.

Székely-Keresztúr, 1899. október 1-én,

Dollny Róbert, szolgabíró.

Az 1895. évi caira s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb körökben kitűnő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatása a test bármilyen csúszos bántalmait, u. m. köszvény, csúsz, reuma, ischias, asthma s.b. ellen. Hatása némely esetben meglepő, anemiyében gyakrabban idültabb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

Fog- és fejfájást 5 perc alatt megszüntet

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér.

Főraktárak Budapest: Török József ur gyógyszer-tárában, Király-utca 12. és dr Egger A. ur gyógyszer-tárában, Váci-körút 17. szám. — Ugyintén a főváros összes s vidék csaknem összes gyógyszer-tárában, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél
S. A. Újhely.

— Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek. —
Ugyintén: Székely-Udvarhelyt Solymossy János gyógyszer-tárában. Sz.-Keresztúron Baumgärtner Károlynál.

ELSŐ BUDAPESTI KAVÉMAGAZIN

ajánlja

dusan felszerelt és megnagyobbított raktárát.

Kávé és Tea

3 kilogram Kuba kávé	4.50 frt.
3 kilogram Mocca kávé	4.50 frt.
3 kilogram Jáva kávé	4.50 frt.
3 kilogram Gyöngy kávé	4.80 frt.
1/4 kilogram Császári keverék tea	1.50 frt.
1/4 kilogram Valódi karaván tea	1.40 frt.
1/4 kilogram Törmelék tea	—90 kr.

Franko teljesen költségmentesen utánvétel, vagy az összeg előleges beküldésével küldi:

BELÁK ISTVÁN

Budapest, VII, Rottenbiller utca 4.

Haszonbérbe adó birtok.

Tamás Károly kir. itélőtáblai bíró tulajdonát képező Beltenfalva községben levő belsőtelek 1900. április 24-től haszonbérbe kiadó.

A feltételek Dr Kovács Mór székelyudvarhelyi ügyvédnél megtudhatók.

BOR

tiszta természetes erdélyi és magyarországi termés, melyek vétel előtt hivatalosan vegyelemezve vannak, csakis

FERNENGEL

GYULA jöhrü pinczejében

Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utca)

kapható a következő előnyös árában:

Literenként 32 krtól 1 forint 40 krig.

Tíz literen felül 28 krtól 1 forint 20 krig.

Nagyban adó nélkül 56 literen felül hektoliterenként 24 krtól 46 krig.

Részletes árjegyzék és minta ingyen és bérmentve.